

Zaankanter durft weer op het

Ahold keert weer terug naar de Zaanstreek. Als onderdeel van de metropool Groot-Amsterdam hoopt de regio aan zijn derde jeugd te beginnen.

Job Woudt
Zaandam

Een Zaankanter zegt nooit hardop dat hij trots is op wat hij tot stand heeft gebracht. Het is een van de eerste lessen die Geke Faber ('s-Graveland, 1952) leerde toen ze vijf jaar geleden aantrad als burgemeester van Zaanstad. 'Dat opschepperige, daar houden ze hier niet van. Je hoort je niet zo te uiten. Liever gebruikt men hier het Zaanse woord 'groos', wat feitelijk hetzelfde betekent als trots. Voor de Zaankanter heeft dat woord alleen een heel andere lading.'

De gemeente Zaanstad en de Zaanse ondernemersgemeenschap is dus zeer groos dat supermarktconcern Ahold terugkeert naar de moederschoot Zaandam. Acht jaar lang ging het 125 jaar oude Zaanse winkelbedrijf vreemd aan de Piet Heinkade in Amsterdam. In de loop van volgend jaar trekken de 150 medewerkers van de hoofdzetel, inclusief topman Dick Boer, in bij hun collega's van Albert Heijn, Gall & Gall en Etos, de Ahold-dochters die de streek wel zijn trouwgebleven.

'Het maakt heel veel uit', reageert Bas van Winden, directeur van rijstproducent Lassie in Wormer. 'We willen hier graag een goede verhouding tussen hoog- en laaggekwalificeerd werk. De terugkeer van Ahold is voor de lokale economie van groot belang.'

'Een verheugend bericht', menen ook directeur Anne Schouten van houthandel PontMeyer en zijn collega-directeur Dick Kuiper van Verkade. 'Ook vanwege de goede banden die van oudsher hebben bestaan tussen de families Heijn en Verkade', aldus Kuiper.'

Voor burgemeester Faber betekent de terugkeer van Ahold dat

1975
Het jaar waarin de gemeente Zaanstad ontstond

Zaanstad op het juiste spoor zit. De gemeente investeerde miljoenen in het grootschalige stadsproject Inverdan, waarvoor het de Amsterdamse architect en stedenbouwkundige Sjoerd Soeters in huis haalde als plannenmaker en supervisor. Een bedrijventerrein nabij het Noordzeekanaal werd opgeleverd, met inbegrip van betere uitvalsroutes naar de rijkswegen A10 en A9. En binnen afzienbare tijd zal de streek gaan profiteren van de Tweede Coentunnel.

Een enorme inhaalslag die zijn vruchten begint af te werpen, stelt Faber. Vanuit haar werkruimte in het nieuwe gemeentehuis van Zaanstad is de verbetering zichtbaar. Het stationsgebied is al flink op de schop genomen en wordt opgesierd door postmoderne Zaanse architectuur. De belangrijkste winkelstraat, de Gedempte Gracht, zal binnen enkele maanden een belangrijke facelift hebben ondergaan, met inbegrip van een heuse gracht met loopbruggetjes erover. Het verloederde stadscentrum, dat door architect Soeters aanvankelijk werd omschreven als 'Grozny aan de Zaan', krijgt een representatief aanzien. 'Er wordt weer in geïnvesteerd', zegt Faber. 'Zo gaat de Hema boven op zijn vestiging aan de Gedempte Gracht een restaurant bouwen dat het grootste Hema-restaurant van Nederland wordt.'

De Zaanstreek, met Zaanstad als veruit de belangrijkste gemeente, laat zich graag voorstaan op zijn rijke historie. De streek aan de veenstroom de Zaan kwam in de zestiende eeuw op als oudste industriegebied van Europa, waar op een goed moment duizend windmolens draaiden. 'Het was een moerasgebied waar vrijbuiters naartoe gingen', zegt Ruud Vreeman, burgemeester van Zaanstad in de jaren 1997 tot 2004. 'Houtzagers die in Amsterdam van het gilde geen toestemming kregen om zaagmolens te bouwen, trokken het IJ over naar de Zaanstreek. Zo kwam de houtindustrie tot wasdom, gevolgd door de voedingsindustrie.'

Na de industriële revolutie in de negentiende eeuw maakte de streek een doorstart. De molens maakten plaats voor fabrieken, die producten maakten voor nu nog altijd tot de verbeelding sprekende merken als Verkade, Honig, Duyvis en Wessanen.

In de jaren tachtig gleed de regio weg. De werkgelegenheid stond onder druk door verdergaande mechanisering en de slechte conjunctuur in die tijd. Sommige bedrijven, zoals Bruynzeel en Van Gelder Papier, hielden het er niet langer vol. Bovendien wilde de vorming van één grote Zaangemeente in 1975 maar geen eenheid opleveren tussen de verschillende plaatsen, zoals Zaandam, Wormerveer en Krommenie. Al vrij snel na zijn ontstaan werd Zaanstad onder curatele van Den Haag gesteld wegens financiële problemen.

Terugvallen op de Zaanse industriële adel als betrokken ruggengraat van de samenleving werd ook lastiger. De meeste families hadden hun bezit verkocht en waren de streek ontvlucht. De hoofdkantoren waren opeens ver weg en de betrokken managers maalden niet om de regio. Vreeman: 'Ik had ieder jaar een onderhoud met de toenmalige Ahold-topman Cees van der Hoeven, dat ging steeds minder over de Zaanstreek en steeds meer over de wereld.'

'Het was dood water toen ik 1997 aantrad', herinnert Vreeman zich, die de basis legde voor de stedelijke vernieuwing waarmee Zaanstad nu zijn derde jeugd wil beleven. De boel moest weer in beweging komen. 'Ik heb dat bij mijn afscheid als burgemeester omschreven als 'dansen op het veen'. Als je op deze grond niet doorloopt, zak je vanzelf in de prut.'

De ontwikkeling van de streek heeft in al die jaren gelijke pas gehouden met die van Amster-

dam. Maar terwijl in Amsterdam de handelaars en bankiers zaten, bestond de Zaanstreek uit ambachtslieden. De combinatie van wonen en industriële bedrijvigheid is er compleet normaal, weet burgemeester Faber. Een rokende schoorsteen wordt in de eerste plaats beschouwd als een teken van voorspoed, en niet als de voorbode van milieuoverlast. 'Er wordt steeds meer over de wereld.'

'Er heerst hier een goede werkmoraliteit. De mensen zijn recht-toe-rechtaan, schouders eronder', meent ook Schouten van PontMeyer, zelf woonachtig in Utrecht. 'Zaankanters zijn harde werkers, met een sterk ontwikkeld sociaal gevoel', vindt Lassie-directeur Van Winden, zelf sinds vijf jaar werkzaam in de streek.

Wars van gezag ook, stelt Ruud Vreeman. Als hij een wedstrijd van de Koogse voetbalclub KFC bezocht, moest hij achterin de rij aansluiten om een kaartje kopen.

Bij Longa in Tilburg werd hij als burgemeester onthaald en kon hij direct naar binnen. 'Het heeft iets sympathieks', zegt Veerman, maar de keerzijde is dat als bestuurders veranderingen willen doorvoeren, de weerstand groot is. 'Dan heet het al snel dat je megalo-maan bezig bent.'

Met het huidige wegennet en de goede treinverbindingen is Amsterdam bovendien dichterbij dan ooit. De streek is daarmee onderdeel geworden van de metropool Groot-Amsterdam, waartoe ook de IJmond, Haarlem, Schiphol en Almere horen. Een enkelte Zaandam-Amsterdam CS kost elf

In Zaanstad moet de burgemeester achter aansluiten, in Tilburg kan hij zo doorlopen

Het hoofdkantoor van Albert Heijn.

Foto: G. Dubbelman